

СОЦИАЛНО ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ В ДЕТСКАТА ГРАДИНА

Радослав Иванов Пенев, Любослава Димитрова Пенева

СУ „Св. Климент Охридски“, Факултет по науки за образованието и изкуствата

SOCIAL INTERACTION IN CHILDREN'S GARDEN

Radoslav Ivanov Penev, Luboslava Dimitrova Peneva

Sofia University „St. Kliment Ohridski“, Faculty of Educational Studies and the Arts

** Авторите изказват благодарност на фонд „Научни изследвания“, СУ „Св. Климент Охридски“, за частичното финансирането на настоящата разработка по проект „Посланията на децата и реактивността на родителите“(Втори етап): Отношение на семейството към феномена „агресия“, договор №80-10-11/09.04.2019.*

Abstract: The analysis of peculiarities of social interaction with peers presents results related to children with high levels of conflict and aggression. These characteristics are a module of a global study of the aggression phenomenon at pre-school age and the influence of the family. In this report we present a summary analysis of the individual profiles of children with high levels of conflict and aggression in the kindergarten, as well as an individual profile of a child. The indicators on the basis of which these profiles are compiled can be used to diagnose behavior, peer relationships, and the impact of the family of each child on pre-school and primary school age, not just on children with high aggressiveness. The structural parameters of the hypothetical individual profile of the child are part of the theoretical-experimental model for optimization of the interaction “kindergarten – family”.

Keywords: Kinder garden; social interaction; conflict situations; aggression; individual profiles

Програмна ориентация на проблематиката

Анализът на изведените особености на социалното взаимодействие с връстниците представя резултати, отнесени към деца с висока степен на конфликтност и агресивност. Тези характеристики са модул от проведено глобално изследване на феномена „агресия“ в предучилищна възраст и влиянието на семейството, чиято идейна насоченост е свързана със следните направления [1]:

1. Диагностика на спецификата и динамиката на агресията в предучилищна възраст – прояви, адресати, хронология, мотивация на децата, фактори, равнище на преднамереност и реактивност.
2. Проучване отношението на родителите към феномена „агресия“ в детството и влиянието на семейството, средствата за масова комуникация и връстниците за провокиране и (или) превенция на агресивни прояви.
3. Извеждане на съответствия между моделите на родителско поведение и наличието (липсата) на прояви на агресия при децата чрез сравнителен анализ на резултатите на две равнища – като глобална характеристика и като индивидуални профили на взаимоотношенията.

Организация и методика на изследването

В методически план, проучването се реализира чрез разработването два индивидуални протокола, като първият се отнася до всички деца, които са 6039 от 71 детски градини в България, а вторият – до деца с висока степен на конфликтност и агресивност, обособени след анализа на резултатите от сумарния профил на динамиката на агресията в предучилищна възраст. Основните методи за реализацията на описания модул от изследването бяха наблюдение и експертна оценка от страна на 523 детски учители на проявите на децата с висока степен на конфликтност и агресивност в социалното взаимодействие с връстниците. В резултат, бяха съставени 15 индивидуални профила: 3 деца, посещаващи първа група на детската градина; 3 деца от втора група; 4 деца от подготвителна група (5–6 годишни); 5 деца от подготвителна група (6–7 годишни).

В настоящия доклад представяме обобщен анализ на индивидуалните профили на деца с висока степен на конфликтност и агресивност в детската градина, както и един индивидуален профил на дете.

Индивидуален протокол: Глобални показатели:

1. Информация за детето и семейството.
2. Конфликти и агресия в социалното взаимодействие с връстниците.

- Социален статус на детето в групата от връстници – степени „ниска“, „средна“, „висока“.

Включва 20 твърдения за избор от учителите:

- Социална позиция на детето в групата от връстници: 1. По-скоро „Лидер“; 2. По-скоро „Аутсайдер“; 3. Понякога е „Лидер“, понякога е „Аутсайдер“.
- Ролеви характеристики: конфликтност и агресивност на детето в социалното взаимодействие с връстниците. Включва две роли и съответните им характеристики: Степен на активност: предизвикване на конфликти и участие в тях; Степен на реактивност: прояви в отговор на конфликтност и агресивност на друго дете (други деца).
- Позиционни характеристики: конфликтност и агресивност на детето в социалното взаимодействие с връстниците: 1. По-скоро „Агресор“; 2. По-скоро „Жертва“; 3. Понякога е „Агресор“, понякога е „Жертва“;
- Скала (полярен профил) на емоциите: конфликтност и агресивност на детето в социалното взаимодействие с връстниците. Свързана е с оценка на позитивните и негативни чувства в социалното взаимодействие в образователния процес и извън него, изпитвани от децата.

Обобщени резултативни и аналитични проекции на изследването

Параметри на агресията. Проучваните деца се отличават с висока степен на конфликтност и преднамерени и реактивни агресивни прояви към връстниците.

Локация и локализация на агресивните прояви – по-голямата част от децата проявяват конфликтност и агресивност в образователните ситуации и особено в свободните междурежимни моменти и игрите на открито.

Промени в организма и поведението: когато са в ролята на „Агресор“ – инат и гняв; когато са в ролята на „Жертва“ – плач, инат, гняв.

- Социален статус на децата в групата от връстници – трудно се съобразяват с груповите норми на поведение и ги нарушават, налице е липса на представа за социално приемливо поведение, не се кооперират и взаимодействат с връстниците, рядко проявяват толерантност, съчувствие и отзивчивост и помагат на другите деца, не са ценени от връстниците си, стремят се да се налагат и манипулират, имат завишена самооценка.
- Социална позиция на децата в групата от връстници – варира от „Аутсайдер“ до „Лидер“.
- Ролеви характеристики: степен на активност – „Провокатор“: предизвикват конфликти и се дистанцират; степен на реактивност – обикновено „Консеквент“: реагират, проявяват ответна конфликтност и агресивност в отговор на друго дете.
- Позиции в конфликтите – в повечето случаи са „Агресори“, понякога са „Жертви“.
- Профил на емоциите: Доминиращи (видими) чувства – егоизъм, антипатия, гняв, омраза; смелост; увереност. Потиснати (трудно забележими) чувства – нито тъга, нито радост, нито тревожност, нито комфорт, нито болка, нито удоволствие, нито песимизъм, нито оптимизъм.

Индивидуални профили. В доклада представяме индивидуалния профил на Ал. Т. – момче; 6 години и 9 месеца.

1. Социален статус в групата

- Не се съобразява и нарушава груповите норми на поведение, въпреки че има представа за социално приемливо поведение към връстниците от двата пола, проявява контактност и общителност.
- Не проявява съчувствие, толерантност и отзивчивост, но помага на връстниците си.
- Не проявява стремеж към сравнение с други деца и самооценка на поведението, не умее да отстоява мнението си, но е самоуверен и има завишена самооценка, отнася се пренебрежително и манипулира другите деца.
- Цени се от връстниците си, като цяло има среден социален статус в групата.

2. Социална позиция.

Понякога е „Лидер“, понякога е „Аутсайдер“.

3. Степен на активност.

„Инициатор“: предизвиква конфликти и участва в тях.

4. Степен на реактивност.

„Доносник“: оплаква се и протестира, търси съдействие от възрастни и връстници.

5. Позиции в конфликтите: по-скоро „Агресор“.

6. Емоции в конфликтите при социалното взаимодействие с връстниците.

- Доминиращи (видими) чувства: радост; смелост; комфорт; увереност; удоволствие; омраза, егоизъм; гняв.

- Потиснати (трудно забележими) чувства: нито симпатия, нито антипатия; нито егоизъм, нито песимизъм, нито оптимизъм.

Заклучение

Показателите, върху основата на които са съставени тези профили, могат да се използват за диагностика на поведението, взаимоотношенията с връстниците и влиянието на семейството на всяко дете от предучилищна и начална училищна възраст, а не само на децата с висока степен на агресивност.

Структурните параметри на хипотетичния индивидуален профил на детето са част от теоретико-експерименталния модел за оптимизация на взаимодействието „детска градина – семейство“ [2].

References:

1. Penev, R, Optimizatsia na vzaimodeystviето „detska gradina-semeystvo“, Sofia, IK D. Ubenova, 2014.

2. Penev, R. Pedagogicheskо obrazovanie na roditelite. Avtoreferat na disertatsia za pridobivane na nauchnata stepen „doktor na naukite“, 2017.